

Helsedirektoratets vurdering av pasienters mulighet til å bytte / velge bort behandler i spesialisthelsetjenesten

04.02.2011

Fra: Helsedirektoratet
Til: Pasient- og brukerombudet i Nord-Trøndelag
Dato: 10. januar 2011
Vår ref: 10/7554 PEHAU

Innledning

Helsedirektoratet viser til henvendelse datert 25. november 2010 vedrørende ovennevnte. Bakgrunnen for henvendelsen er at Pasientombudet i Nord-Trøndelag i flere saker har erfart at det innen spesialisthelsetjenesten kan være vanskelig for pasienter å få byttet behandler etter eget ønske. Dette er særlig aktuelt i de tilfeller hvor samarbeidet mellom pasient og behandler ikke er tilfredsstillende.

Dagens rettstilstand

Det er verken i pasientrettighetsloven eller spesialisthelsetjenesteloven bestemmelser som gir rettskrav på valg av hvilket helsepersonell institusjonen lar behandle pasienten så sant institusjonens plikt til å yte nødvendig helsehjelp oppfylles og helsetjenestene som ytes er forsvarlige, jf pasientrettighetslovens § 2-1 og spesialisthelsetjenestelovens § 2-2. En pasient kan med andre ord ikke kreve at institusjonen skal oppfylle et krav om å bytte eller velge bort en bestemt behandler, jf pasientrettighetslovens § 7-1. Det er følgelig heller ikke klageadgang etter samme lovs § 7-2.

Direktoratet ser det, på samme måte som Helsetilsynet i Nord-Trøndelag, slik at institusjonen bør strekke seg så langt det er praktisk mulig for å etterkomme pasientens ønske om bytte av behandler, spesielt når det er grunn til å tro at tillitsforholdet mellom pasient og behandler ikke er slik det burde være og samarbeidet derfor ikke er tilfredsstillende. Institusjonen må selv vurdere om det er nødvendig å foreta et slikt bytte for å oppfylle kravet til at nødvendig helsehjelp skal gis og at helsehjelpen som gis skal være faglig forsvarlig.

Institusjonen må i en vurdering av om en slik anmodning skal imøtekommes vurdere både hva som er mulig hensett til kapasitet, kompetanse, organisering, etc. og hva som er mulig for å få opprettet en best mulig samhandling med pasienten. Hvordan dette konkrete skjønnet bør utøves vil institusjonen selv måtte ta stilling til i hvert enkelt tilfelle.

Etter pasientrettighetslovens § 3-1 har pasienten rett til å medvirke til gjennomføringen av helsehjelpen, herunder rett til å medvirke ved valg mellom tilgjengelige og forsvarlige undersøkelses- og behandlingsmetoder. Det forutsettes at pasientens rett til medvirkning etter pasientrettighetslovens kapittel 3 oppfylles. Retten til å medvirke forutsetter et samspill mellom pasient og helsepersonell, jf forarbeidene til pasientrettighetsloven, Ot.prp. nr. 12 (1998-99), s. 128 høyre spalte, merknader til § 3-1, første avsnitt, andre setning. I dette samspillet har helsepersonellet et hovedansvar for å sørge for at samhandlingen med pasienten er så god som mulig, slik at man sikrer pasientenes rett til reell medvirkning under behandlingen. Det er også viktig at pasienten har tillit til helsetjenesten og helsepersonellet, jf helsepersonellovens § 1.

For at medvirkningsretten skal bli reell, er det viktig at den tilpasses hver enkelt pasients individuelle forutsetninger og behov, jf Ot.prp. nr. 12 (1998-99), s. 129, venstre spalte, fjerde avsnitt. I dette ligger at institusjonen og helsepersonellet må sørge for en så god kommunikasjon med den enkelte pasient som mulig. Dersom kommunikasjonen ikke fungerer tilfredsstillende må det settes i verk tiltak som er nødvendige for å forbedre kommunikasjonen, herunder f.eks. skifte av behandler. Spørsmål om pasienten har fått nødvendig helsehjelp, om helsehjelpen har vært faglig forsvarlig og spørsmål om

pasienten har fått oppfylt sin rett til medvirkning kan tas opp med pasientombudet etter pasientrettighetslovens kapittel 8 og påklages til Helsetilsynet i fylket, jf lov om statlig tilsyn med helsetjenesten § 2. Se også den listen over rettigheter som kan påklages som finnes på www.helsetilsynet.no.

Spørsmålet om det bør innføres en ny pasientrettighet på dette området

Pasientombudet stiller flere konkrete spørsmål relatert til forhold som går på spørsmålet om det bør vurderes om det skal gis en rettslig hjemmel i pasientrettighetsloven som gir en rett for pasientene til å velge behandler i spesialisthelsetjenesten, herunder om det skal innføres en rett til å velge bort eller bytte behandler.

Helsedirektoratet har for tiden ingen planer om å foreslå at man utvider pasientenes rettigheter til også å omfatte rett til valg av behandlere, evt. rett til å bytte eller velge bort behandler, i spesialisthelsetjenesten. Vi minner imidlertid om den retten pasienten har etter pasientrettighetsloven § 2-4 til å velge på hvilket sykehus behandlingen skal foretas.

Vennlig hilsen

Kristin Cordt-Hansen e.f.
avdelingsdirektør

Per Haugum
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjente elektronisk

Kopi:
Helsetilsynet i Nord-Trøndelag
Statens helsetilsyn